

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	10So/15/2014
Identifikačné číslo spisu:	2013200400
Dátum vydania rozhodnutia:	15.04.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Igor Belko
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:2013200400.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Igor Belka a členov senátu JUDr. Zuzany Ďurišovej a JUDr. Petra Paludu, v právnej veci navrhovateľa: C. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom E., proti odporkyni: Sociálna poisťovňa - ústredie, Ul. 29 augusta 8, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne zo dňa 23. apríla 2013 č. XXX XXX XXXX X, na odvolanie navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č.k. 44 Sd/63/2013-25 zo dňa 7. októbra 2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 44Sd/63/2013-25 zo dňa 7. októbra 1013 m e n í tak, že rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 23. apríla 2013 z r u š u j e a vec jej v r a c i a na ďalšie konanie.

Účastníkom náhradu trov konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 23. apríla 2013, ktorým zamietla žiadosť navrhovateľa o starobný dôchodok k 19. augustu 2010, pretože nespĺňa podmienky podľa § 65, § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“).

Krajský súd vo svojom rozsudku dospel k záveru, že preskúmané rozhodnutie odporkyne je správne, keďže odporkyňa riadne vyhodnotila obdobie, ktoré bolo rozhodujúcim obdobím pre zhodnotenie nároku navrhovateľa o starobný dôchodok.

Navrhovateľ podal žiadosť o starobný dôchodok a žiadal tento priznať k dátumu 19.08.2010, pričom odporkyňa zistila, že pre účely posudzovania nároku navrhovateľa na starobný dôchodok bolo zhodnotené obdobie od 01.09.1973 do 31.07.1975, od 01.08.1975 do 26.08.1991, od 27.08.1991 do 31.10.1992 a od 01.01.1975 do 31.12.1991. V súvislosti s judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ak je príspevok za službu priznaný ako dávka sociálneho zabezpečenia považovaný za výsluhový dôchodok, môže od dovŕšenia dôchodkového veku podľa všeobecných predpisov o

sociálnom poistení plniť funkciu starobného dôchodku z osobitného systému sociálneho poistenia len vtedy, ak jeho výška zodpovedá výške starobného dôchodku primeranej dobe trvania služobného pomeru. Pri určení výšky starobného dôchodku je potrebné do doby dôchodkového poistenia započítať aj doby hodnotené na účely príspevku za službu. Až po takomto stanovení výšky starobného dôchodku možno sumu starobného dôchodku krátiť o sumu príspevku za službu považovaného za výsluhový dôchodok.

Vzhľadom na to, že navrhovateľ v zamestnaní I. kategórie funkcií, ktoré je postavené na roveň zamestnania I. pracovnej kategórie uvedené v § 14 ods. 2 písm. b) až h) zák. č. 100/1988 Zb. podľa priloženého osobného listu dôchodkového poistenia v období od 01.09.1973 do 31.10.1992 získal len 19 rokov a 66 dní, nevznikol mu k dátumu 19.08.2010 nárok na starobný dôchodok podľa uvedených podmienok. Navrhovateľ nesplnil podmienku vzniku nároku na starobný dôchodok podľa § 174 ods. 1 zák.č.100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, nakoľko jeho zamestnanie zaradené do I. pracovnej kategórie podľa § 14 ods. 2 písm. b) a ž h) zák.č.100/1988 Zb. netrvalo k 31.12.1999.

K námietke navrhovateľa, že takéto ustanovenie je diskriminačné, keďže novelou zákona o sociálnom zabezpečení došlo k takej zmene, ktorá by bola priaznivejšia pre posúdenie jeho žiadosti o starobný dôchodok, krajský súd uviedol, že nie je v kompetencii odporkyne ani všeobecného súdu, aby rozhodoval či niektoré ustanovenie zákona má diskriminačný charakter.

Proti tomuto rozsudku podal v zákonnej lehote odvolanie navrhovateľ, pričom žiadal o priznanie nároku na starobný dôchodok ku dňu 19.08.2011. Keďže v zákone č. 463/2003 Zb. § 1 ods. 3 je uvedené, že sa nevzťahuje na príslušníkov polície a iných, vychádzal zo zákona č. 100/88 Zb. pre príslušníkov Policajného zboru, kde tento zákon v § 174 ods. 1 písm. a) uvádza, že občan, ktorý vykonával pred 01.01.2000 zamestnanie v I. kategórii funkcií má po 31.12.1999 nárok na starobný dôchodok ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek 56 rokov a ak bol v službe I. kategórie 19 rokov. Navrhovateľ službu I. kategórie funkcií vykonával pred dňom 01.01.2000, a ku dňu 01.10.2013 má v I. kategórii odpracovaných 19 rokov a 66 dní a v III. kategórii má odpracovaných 21 rokov 98 dní, teda spolu 40 rokov a 164 dní. V § 174 ods. 2 je uvedené, že podmienkou je, že služobný pomer má trvať k 31.12.1999, čo spĺňa, nakoľko od 01.01.2000 sú kategórie zrušené. V zákone sa neuvádza, že služobný pomer má trvať do dňa 31.12.1999, ale k 31.12.1999. Týka sa to celého obdobia pred rokom 1999. Ak by bolo v zákone striktné určené iba týmto dátumom potom je tento zákon účelový a diskriminačný, nakoľko proti predchádzajúcemu zákonu z r. 1992 posunutý o 7 rokov a prakticky boli z tohto nároku vyradení občania, ktorí odišli do zálohy pred 31.12.1999.

Odporkyňa vo vyjadrení k odvolaniu uviedla, že dôvody, ktoré uvádza navrhovateľ v odvolaní, nepovažuje za opodstatnené. Má za to, že súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav veci, na základe ktorého náležite právne vec posúdil. Podľa názoru odporkyne navrhovateľ nesplňa podmienku vzniku nároku na starobný dôchodok podľa ust. § 174 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, nakoľko zamestnanie zaradené do I. pracovnej kategórie podľa § 17 ods. 2 písm. b) až h) zákona č. 100/1988 Zb. netrvalo k 31.12.1999. Navrhovala preto napadnuté rozhodnutie krajského súdu potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací podľa § 10 ods. 2 O. s. p., preskúmal napadnutý rozsudok a konanie mu predchádzajúce bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 O. s. p. a jednomyseľne dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľa je dôvodné.

Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne o zamietnutí žiadosti navrhovateľa na priznanie starobného dôchodku od 19.08.2010.

Podľa § 60 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, obdobie dôchodkového poistenia je aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby, ak toto obdobie policajt a profesionálny vojak nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného

predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

Podľa § 65 ods. 1 a ods. 2 zákona o sociálnom poistení, poistenec má nárok na starobný dôchodok, ak bol dôchodkovo poistený najmenej 15 rokov a dovŕšil dôchodkový vek. Dôchodkový vek je 62 rokov veku poistenca, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 255 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj zamestnanie a náhradná doba získané pred 1. januárom 2004 podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 255 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby získané do 31. decembra 2003, ak toto obdobie policajt, profesionálny vojak a vojak prípravnej služby nezískali v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a nebol im priznaný invalidný výsluhový dôchodok, invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa osobitného predpisu.

Podľa § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie sa priznávajú do 31. decembra 2023.

Ustanovenie § 274 ods.1 zákona č. 461/2003 Z. z. zakotvuje zásadu zachovania získaných nárokov, rešpektujúc predchádzajúcu právnu úpravu (zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov), podľa ktorej sa nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie zachovávajú do 31. decembra 2023. Z toho dôvodu pre posúdenie vzniku nároku na starobný dôchodok z titulu výkonu zamestnaní zaradených do zvýhodnenej pracovnej kategórie nie je možné pre navrhovateľa stanoviť iné (menej výhodné) podmienky, ako boli stanovené predchádzajúcou úpravou. Toto ustanovenie umožňuje vznik nároku na starobný dôchodok pred dovŕšením 62. roku veku.

Podľa § 14 ods. 4 v spojení s § 129 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov ako zamestnanie zaradené do I. (II.) pracovnej kategórie sa za dobu pred 1. januárom 2000 hodnotí služba príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti a príslušníkov zborov nápravnej výchovy, zaradená do I. (II.) kategórie funkcií, ak nevznikol nárok na dôchodok podľa piatej časti tohto zákona.

Je zrejmé, že navrhovateľovi nevznikol nárok na dôchodok podľa piatej časti zákona č. 100/1988 Zb., ktorá sa na profesionálnych vojakov nepoužije od 1. mája 1998 (§ 103 ods. 1 bod 2 zákona č. 114/1998 Z. z. o sociálnom zabezpečení vojakov).

Nebolo sporné, že navrhovateľovi bol od 01.11.1992 priznaný príspevok za službu (od 01.07.2012 prekvalifikovaný na výsluhový dôchodok), pričom mu bola zhodnotená doba základnej vojenskej služby od 01.09.1973 do 31.07.1975 v I. kategórii funkcií, doba služobného pomeru vojaka od 01.08.1975 do 26.08.1991 v I. kategórii funkcií, doba služobného pomeru v PZ od 27.08.1991 do 31.10.1992 v I. kategórii funkcií, zvýhodnený zápočet rokov od 01.01.1975 do 31.12.1991 - 14 rokov, 2 mesiace.

Nároky vyplývajúce zo zamestnaní zaradených v minulosti do I. a II. pracovnej kategórie, resp. I. a II. kategórie funkcií, spočívajúce v znížení vekovej hranice pre nárok na starobný dôchodok sa vzhľadom na znenie § 274 ods. 1 zákona 461/2003 Z. z. zhodnocujú bez ohľadu na to, či išlo o výkon služby policajtov a vojakov, alebo výkon iného zamestnania, alebo o kombináciu takýchto činností. Pri inom riešení by dochádzalo k nerovnosti oprávnených osôb pred zákonom a ich prípadnej diskriminácii len preto, že zamestnanie (poistená činnosť) bolo vykonávané v ozbrojených zboroch.

Ako už uviedol najvyšší súd vo svojom rozhodnutí v obdobnej veci (9So/138/2011), z právnych úprav, týkajúcich sa sociálneho poistenia alebo zabezpečenia osobitných skupín poistencov jednoznačne

vyplýva, že všeobecný systém sociálneho poistenia a osobitný systém sociálneho poistenia (zabezpečenia príslušníkov ozbrojených zborov) sú založené na základe hodnotenia dôb poistenia (zamestnania) pre dávky dôchodkového poistenia.

Kým zákon o sociálnom poistení upravuje nároky poistencov zo všeobecného systému sociálneho poistenia a jeho cieľom je zabezpečiť, aby doby poistenia boli poistencovi riadne zohľadnené pre vznik nároku na dávky podmienené dosiahnutím veku alebo nepriaznivým zdravotným stavom, osobitné právne úpravy, používané v osobitnom systéme sociálneho poistenia obsahujú len úpravu, ktorá zabezpečuje užší okruh dávok sociálneho zabezpečenia a zohľadňuje ako dobu poistenia iba dobu výkonu služby (prípadne náhradnú dobu výkonu služby). Osobitný systém poistenia (zákon č. 328/2002 Z. z.) neobsahuje úpravu starobných dôchodkov, sirotských a vdovských dôchodkov, ktoré by zohľadňovali dobu ich poistenia v celom rozsahu, a to aj v civilnom zamestnaní, ale obsahuje len úpravu výsluhových dôchodkov, sirotských výsluhových dôchodkov, vdovských výsluhových dôchodkov a invalidných výsluhových dôchodkov, ktoré sú založené len na hodnotení doby služby poistenca bez zohľadnenia kategórie funkcií a bez zohľadnenia dôb poistenia, ktorú poistenci získali vo všeobecnom systéme. V dôsledku tejto skutočnosti potom vychádza záver, že poistenci osobitného systému sociálneho zabezpečenia sú vylúčení z pôsobnosti zákona o sociálnom poistení len v rozsahu, zodpovedajúcom dobe poistenia v osobitnom systéme (s výnimkou prípadov podľa § 60 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, ktorým sa pre nárok na tieto dávky započítavajú doby služby v ozbrojených silách v celom rozsahu), ale nie v časti, upravujúcej nárok na starobný, predčasný starobný, invalidný, sirotský, vdovský alebo vdovecký dôchodok.

V dôsledku súbežného uplatňovania týchto systémov tak nesprávnym a výlučne gramatickým výkladom zákona dochádza k diskriminácii poistencov osobitného systému, lebo odporkyňa im niektoré doby poistenia nehodnotí vôbec, alebo im ich hodnotenie odsúva a aj mení podmienky alebo odníma výhody, poskytované poistencom v osobitnom systéme sociálneho poistenia.

Postup, pri ktorom sa príslušníkom ozbrojených zborov v prípade vzniku nároku na výsluhovú dávku vo všeobecnom systéme nehodnotia všetky doby poistenia, však právna úprava, pri ktorej došlo k odčleneniu dôchodkového zabezpečenia príslušníkov ozbrojených zborov do osobitného systému, nemala za cieľ. Svedčí o tom aj znenie § 274 zákona o sociálnom poistení, upravujúce zachovanie nárokov, vyplývajúcich zo zaradenia zamestnaní do zvýhodnených pracovných kategórií (I. a II. kategórie funkcií).

Nová právna úprava, obsiahnutá v zákone o sociálnom poistení, nemala za cieľ vylúčiť tieto zvýhodnenia a vyžadovať, aby zvýhodnené zamestnanie pri posudzovaní vzniku nároku na dávku podľa zákona o sociálnom poistení znemožnilo zohľadniť celú dobu poistenia (bez ohľadu na skutočnosť, v ktorom systéme ju poistenec získal) a vyžadovať od zamestnanca nadobudnutie dôb poistenia výlučne podľa ustanovení zákona o sociálnom poistení, teda vo všeobecnom systéme tak, akoby poistenec bol poistený výlučne len za podmienok, uvedených v zákone o sociálnom poistení, pričom tieto podmienky sú stanovené pre iné kategórie zamestnaní a akoby v ostatnom období nebol poistený vôbec.

V záujme vysvetlenia správnej aplikácie zákona o sociálnom poistení aj v danej veci bolo preto potrebné skúmať pôsobnosť zákona o sociálnom poistení na tých poistencov, ktorí boli v určitom období poistení v inom dôchodkovom systéme na Slovensku. Nesprávnou aplikáciou zákona o sociálnom poistení dochádza k zhoršovaniu dôchodkového postavenia práve tých poistencov, ktorým v čase vzniku poistného vzťahu a aj počas jeho trvania právna úprava mala zabezpečovať komplexne výhodnejšie postavenie s prihliadnutím na náročné špecifiká ich služby.

Absolútne vylúčenie hodnotenia doby poistenia zo všeobecného systému u tých poistencov, ktorí získali dávky dôchodkového zabezpečenia v inom systéme sociálneho poistenia a nie v systéme všeobecnom, má za následok horšie zaobchádzanie s nimi, ako s poistencami, ktorí sú poistení v zahraničných systémoch sociálneho poistenia a u ktorých samotná poisťovňa vôbec nepochybuje o spôsobe výpočtu ich dôchodkových dávok spôsobom krátenia, ktorý zabezpečuje primerané poistné plnenie za obdobia, v

ktorých boli poistení na Slovensku po zohľadnení dôb poistenia v iných systémoch. Postupom odporkyne sa napríklad pri dosiahnutí dôchodkového veku a započítaní dôb poistenia, získaných len vo všeobecnom systéme vymeriava poistencom dôchodok vo výške, akoby celkovo boli poistení len po krátky čas. Pre poistencov, ktorí získali časť poistenia v oboch systémoch je takýto postup nad akúkoľvek pochybnosť nevýhodnejší, ako keby sa im pre vznik nároku hodnotila celá doba poistenia iba vo všeobecnom systéme.

Podľa čl. 39 Ústavy Slovenskej republiky, občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe.

Primeraným je také hmotné zabezpečenie, ktoré zodpovedá celej dĺžke poistenia bez ohľadu na to, či poistenie bolo získané v osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia (ktorý sa vyčlenil zo všeobecného systému dôchodkového poistenia) alebo iba vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že rozhodnutie odporkyne, ktorým bola zamietnutá žiadosť navrhovateľa je v rozpore so zákonom o sociálnom poistení. Súd prvého stupňa rozhodnutia odporkyne potvrdil na základe nesprávneho právneho názoru v rozpore s ustálenou judikatúrou, preto odvolací súd podľa § 250ja ods. 3 veta prvá O.s.p. v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p. a § 250j ods. 2 písm. e/ O.s.p. rozsudok krajského súdu zmenil tak, že rozhodnutie odporkyne zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

V ďalšom konaní bude úlohou odporkyne rozhodnúť o nároku navrhovateľa na starobný dôchodok od 19.08.2011 znova, pričom je viazaná právnym názorom odvolacieho súdu (§ 250ja ods. 4 O.s.p.).

O trovách konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 250k ods. 1 OSP v spojení s § 224 ods. 2 OSP a § 246c OSP tak, že účastníkom náhradu trov konania nepriznal. Navrhovateľ si ich náhradu neuplatnil a odporcovi náhrada trov nepatrí zo zákona.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.